

انسان شناسی قرآن

www.ketab.ir

متفکر شهید استاد مرتضی مطهری

انتشارات صدرا

۱۳۹۲

سرشناسه : مطهری مرتضی، ۱۲۹۸ - ۱۳۵۸.
 عنوان و نام پدیدآور : انسان‌شناسی قرآن / اثر مرتضی مطهری.
 مشخصات نشر : تهران : صدر، ۱۳۹۲.
 مشخصات ظاهری : ۲۹۶ ص.
 شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۷۲۹۹-۹۰-۹
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 موضوع : انسان‌شناسی -- جنبه‌های قرآنی
 موضوع : انسان (اسلام) -- جنبه‌های قرآنی
 رده بندی کنگره : ۱۳۹۲ م ۱۸۱۶۴ الف / ۱۰۴ BP
 رده بندی دیویی : ۱۵۹/۲۹۷
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۱۳۵۷۹۶

انسان‌شناسی قرآن

اثر : استاد شهید آیت الله مرتضی مطهری

نوبت چاپ : پانزدهم / مهر ۱۴۰۳ مطابق با ربیع‌الثانی ۱۴۴۶

تعداد : ۶۰۰ نسخه

بها : ۱۷۹/۰۰۰ تومان

حروفچینی، لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مؤسسه چاپ فجر (۱۰۰۱۳۹۵). تلفن: ۳۳۱۹۷۹۶

ناشر: انتشارات صدرا (با کسب اجازه از شورای نظارت بر نشر آثار استاد شهید)

کلیه حقوق چاپ و نشر مخصوص ناشر است.

* تهران: شعبه ۱: خیابان ناصرخسرو، مقابل دارالفنون، کوچه دکتر مسعود، تلفن: ۳۳۱۹۱۵۱۳-۲۱

شعبه ۲: خیابان انقلاب بین خ دانشگاه و ابوریحان، پلاک ۱۱۶۴ - تلفن: ۶۶۴۶۱۰۸۶-۲۱

* قسم: شعبه ۱: خیابان ارم، تلفن: ۳۷۷۳۱۵۲۲-۲۵

شعبه ۲: مجتمع ناشران، تلفن: ۳۷۸۴۷۵۹۵-۲۵

پایگاه اینترنتی و فروشگاه آنلاین: motahari.org

ISBN: 978-964-7299-90-9

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۲۹۹-۹۰-۹

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۱	جهان‌شناسی قرآن
۱۲	بازگشت تعلیمات اسلامی به توحید
۱۳	مشخصه اصول دین
۱۴	بینش توحیدی اسلام
۱۵	نظر مهندس بازرگان و نقد آن
۱۷	جهان در بینش توحیدی
۲۰	نظام اسباب و مسببات
۲۳	چگونگی نسبت اضلال به خداوند
۲۵	نمونه‌هایی از نظام سبب و مسببی
۲۷	شفاعت تکوینی
۲۸	مسئله قضا و قدر
۲۹	قرآن و قوانین حاکم بر جهان
۳۱	جهان به عبث آفریده نشده است
۳۴	نظام احسن
۳۶	قرآن و نظام احسن
۳۹	جهان به عدل برپاست

- ۳۹.....عالم غیر مادی
- ۴۳.....هدایت در جهان
- ۴۵.....عکس‌العمل نیکی و بدی در جهان
- ۴۸.....تکامل در کل عالم خلقت
- ۴۹.....وجود شیطان و جن در جهان خلقت
- ۵۱.....انسان‌شناسی قرآن
- ۵۱.....قرآن و شناخت خدا، جهان، انسان و جامعه
- ۵۵.....معنای انسان‌شناسی و جامعه‌شناسی قرآنی
- ۵۶.....اهمیت انسان‌شناسی و جفای به مقام انسان در غرب
- ۵۸.....انسان، موجودی خاکی و ملکوتی
- ۶۱.....انسان، موجودی زشت و زیبا
- ۶۲.....مدح انسان در قرآن
- ۶۴.....مسئله نفخ روح
- ۶۶.....آیا سجده ملائکه مختص آدم(ع) بوده است؟
- ۶۸.....انسان، امین الهی
- ۶۹.....تقدم دینداری بر بی‌دینی
- ۷۱.....معرفت خداوند در نهاد انسان
- ۷۲.....آینده دین
- ۷۵.....زیبایی‌های انسان در قرآن
- ۷۶.....آیا انسان مرکب از زشتی و زیبایی است؟
- ۷۷.....آیا انسان هدف آفرینش است؟
- ۸۰.....اختیار انسان
- ۸۳.....تقدیر الهی، معلول تدبیر بنده
- ۸۶.....شکل‌گیری شخصیت معنوی انسان در دنیا

۹۰	حدود مسئولیت انسان
۹۱	وجدان اخلاقی
۹۷	نظر قرآن دربارهٔ محرکات غریزی انسان
۹۸	اصول خواسته‌های انسان
۱۰۰	محرک اصلی انسان در «ماتریالیسم تاریخی»
۱۰۱	چگونگی توجیه مذهب در ماتریالیسم تاریخی
۱۰۴	ماتریالیسم تاریخی و مسئله عدالت
۱۰۵	دیدگاه علی‌الوردی دربارهٔ خاستگاه دین
۱۰۷	چگونگی استدلال الوردی به آیات قرآن
۱۱۳	نادرست بودن نظر الوردی
۱۱۷	سخن علی‌الوردی دربارهٔ علی (ع)
۱۱۹	ویژگی انحصاری مکتب انبیاء
۱۲۰	تفاوت کار پیامبران
۱۲۵	محرکهای معنوی انسان در قرآن
۱۲۶	نادرست بودن تفسیرهای یک‌جانبه از انسان و تاریخ
۱۲۸	انسان، موجودی قابل نوسان
۱۳۰	قرآن و محرکهای معنوی انسان
۱۳۳	دو نکته از مرحوم میرزا مهدی اصفهانی و امام خمینی
۱۳۴	دعای کمیل و خواسته‌های معنوی انسان
۱۳۸	محرکهای مادی در زندگی انسان
۱۳۹	تجلی غرایز مختلف در انسان
۱۳۹	داستان عضدالدوله دیلمی
۱۴۰	ویژگی غریزه دینی
۱۴۲	خود حقیقی انسان

- ۱۴۵ خسران نفس
- ۱۴۷ مسئلهٔ «خود» در اندیشه‌های اقبال و گاندی
- ۱۵۱ خود حقیقی در قرآن
- ۱۵۲ مراد از خود فراموشی چیست؟
- ۱۵۵ نقد نظر مهندس بازرگان دربارهٔ روح
- ۱۵۸ معنای خود فراموشی
- ۱۶۱ خود واقعی و خود مجازی
- ۱۶۳ معرفت نفس و معرفت رب
- ۱۶۵ نقدهای گاندی به تمدن غرب
- ۱۷۳ انکار «من» در غرب
- ۱۷۵ رد نظر غربیها دربارهٔ حقیقت «من»
- ۱۷۸ چگونگی ادراک خداوند از طریق ادراک خود
- ۱۷۹ لزوم بازیافتن خود حقیقی
- ۱۸۰ یک فکر بسیار غلط در باب اهمیت عبادات
- ۱۸۳ خودیابی با ذکر خدا
- ۱۸۴ اشکال و پاسخ دربارهٔ غفلت از خود
- ۱۸۶ ذکر خدا، تنها راه باز یافتن خود
- ۱۸۸ جامعیت نگاه اسلام دربارهٔ معنویت
- ۱۹۰ تفاوت روش اسلامی با روش هندی در توجه به معنویت
- ۱۹۲ فلسفهٔ تشریح عبادات
- ۱۹۳ نکتهٔ اول دربارهٔ فلسفهٔ عبادت
- ۱۹۵ نکتهٔ دوم
- ۱۹۷ فلسفهٔ عبادت در روایت امام رضا(ع)
- ۱۹۸ عبادت و مطیع کردن نیروی خیال

- ۲۰۴ کلام امیرالمؤمنین (ع) درباره ذکر
- ۲۰۶ نماز و دعای حضرت زکریا
- ۲۰۷ عرفان اسلامی
- ۲۱۱ نقد مکتب هندی
- ۲۱۲ تمثیل مولوی درباره گم کردن خود
- ۲۱۳ یک تلقی نادرست از جایگاه یاد خدا در اسلام
- ۲۱۶ ایمان به خدا، مستلزم بریدن از غیر خدا
- ۲۱۷ دو نوع پیوند با اشیاء
- ۲۱۹ تفاوت اسلام با مکتب هندی
- ۲۲۰ چگونگی بریدن از غیر خدا در اسلام
- ۲۲۳ در اسلام تمرین تمرکز بر یک نقطه نداریم
- ۲۲۸ نقد برخی اعضای هشتگانه یوگا
- ۲۲۸ عضو اول: پرهیزکاریها
- ۲۲۹ توجیه مسئله بی آزاری
- ۲۳۲ یوگا و غریزه جنسی
- ۲۳۴ یوگا و حرص دنیا
- ۲۳۷ عضو دوم: واجبات
- ۲۴۰ ریاضت در یوگا و اسلام
- ۲۴۱ سه مرتبه در انسان از نظر علمای اسلام
- ۲۴۲ عضو سوم: حالات مختلف یوگا
- ۲۴۶ ریاضت در اسلام
- ۲۵۰ فلسفه زهد
- ۲۵۲ فلسفه زهد

- ۲۵۳ دلیلی مردود در فلسفه زهد
- ۲۵۵ زهد و مسئله ایثار
- ۲۵۷ زهد و مسئولیت زعیم
- ۲۵۹ داستانی از زهد مرحوم وحید بهبهانی
- ۲۶۱ زهد، راهی برای آمادگی روحی
-
- ۲۶۵ زهد، مربوط به عمل یا روح؟
- ۲۶۶ معمای زهد
- دو نظریه مردود در باب زهد:
- ۲۶۷ نظریه اول
- ۲۶۸ نظریه دوم
- ۲۶۹ تنزه از دنیا به معنای بدی دنیا نیست
- ۲۷۰ فلسفه‌های متعدد زهد
- ۲۷۰ زهد و مصلحت نوع
- ۲۷۲ زهد و زعامت
- ۲۷۷ زهد و آزادی از اسارت طبیعت
- ۲۷۹ دو نوع آزادی از اسارت طبیعت
- ۲۸۲ آثار سبکباری در دنیا
- ۲۸۴ سخنی جالب از یک نویسنده توده‌ای
- ۲۸۹ زهد و عبادت، موجب تکمیل روح
- ۲۹۱ زهد در متون اسلامی
- ۲۹۲ رابطه دوستی دنیا و دوستی آخرت
-

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

کتاب حاضر مشتمل بر دوازده جلسه سخنرانی استاد شهید آیت الله مطهری درباره خدائشناسی، جهان‌شناسی و انسان‌شناسی قرآن در یک جمع علاقه‌مند به معارف اسلامی در زمستان سال ۱۳۵۰ و بهار ۱۳۵۱ هجری شمسی است که چون بخش اعظم آن درباره انسان‌شناسی است، انسان‌شناسی قرآن نام گرفت، عنوانی که عیناً در متن سخنان استاد ذکر شده است. نوارهای این سخنرانیها در دست نیست و تنظیم مطالب روی متنی که در همان زمان از نوار استخراج شده و در اختیار استاد شهید قرار گرفته انجام شده است.

طبیعی است که عناوین جلسات و تیرهای فرعی توسط تنظیم‌کننده انتخاب شده است. دخل و تصرف تنظیم‌کننده نیز در حد مرتب‌شدن جملات بوده و همچون تنظیم سایر آثار منتشره پس از شهادت آن حکیم عالیقدر بدون هرگونه حذف و اضافه‌ای بوده است.

گرچه برخی مطالب مشترک با سایر آثار استاد در این کتاب دیده می‌شود، لکن اولاً مطالب نو و بدیع خصوصاً در حوزه عرفان و اخلاق نیز بسیار است و ثانیاً سبک بیان و مثالهای مذکور در کتاب، تازه و جدید است. لذا بهره کافی علمی و معنوی نصیب خواننده این اثر خواهد شد.

ترجمه‌های ذکر شده در پاورقی‌ها - که داخل کروش قرار گرفته

است - از تنظیم‌کننده می‌باشد.

امید است رضایت علاقه‌مندان آثار آن متفکر و فیلسوف و فقیه
عالی‌مقام و آن اسلام‌شناس عظیم‌الشان و آن حاصل‌عمر و پاره‌تن امام
خمینی (ره) حاصل گردد. از خدای متعال توفیق بیشتر مسئلت می‌کنیم.

۱۲ اردیبهشت ۱۳۹۲

برابر با ۲۱ جمادی‌الثانی ۱۴۳۴

موسسه تخصصی
مطالعات قرآنی
تهران

www.ketab.ir